

2021-2022 Adli Yıl Açılışı

Bilgi Notu

25.08.2021

Yüksek refah kaliteli yargı ile mümkün

1980'den 2020'ye Türkiye'nin dünya ekonomisindeki payı %0,86'dan 0,85'e gerilemiş, gelişen ekonomilerin payı %80 oranında artarken Türkiye'nin payı **%3,57'den yaklaşık yarıya %1,9'a**; gelişmiş ülkeler arasında Çin hariç hesaplandığında payı %80 artarak **%7,2'e çıkması gerekirken %25 azalarak %3,1'e düşmüştür**. Gelişen ekonomiler dünya ekonomisinden aldığı payı artırırken Türkiye geride kalmaktadır.

Uluslararası hukukun üstünlüğü endekslerinde ülkemizin puanı son yıllarda **0,80'lerden 0,20'lere** düşerken, buna paralel olarak kişi başı milli gelirimiz **12.500 US\$ seviyesinden 2020'de 8.500 US\$** seviyesine gerilemiştir.

Dünya ekonomisinden daha yüksek pay alması, milli geliri 'Orta Gelir' seviyesinden yukarıya çıkarması ve halkın refahını artırması için Türkiye'nin halletmesi gereken en önemli meselesi yargı ve hukukun üstünlüğüdür.

Yargının görevi hayati bir kamu hizmetidir ve bu hizmetin **kaliteli** olması gerekir.

Türkiye; **kaliteli bir yargı ile** hukukun üstünlüğünü sağlayabilir; adalet inancını güçlendirerek artan dünya refahından aldığı payı artırabilir, kısa zamanda **kişi başı milli geliri 5-6 katına çıkarabilir**.

Adalet ve hukukun üstünlüğü güçlü ve müreffeh devletin temelidir.

Adalet; üzerinde önceden anlaşılmış olan kurallar bağımsız ve tarafsız olarak uygulandığında oluşan bir inançtır. Toplumda adalet inancı **hukukun üstünlüğünün**

sağlanması ile oluşur; güçlenmesiyle güçlenir. Hukukun üstünlüğüne yani Adalete itimat ile bireyler ve toplum güven kazanır. Kendine güvenen toplum ve bireyler refahını artırır ve güçlenir.

Adalet ve hukukun üstünlüğü; toplum için sağlık ve güvenlikten daha fazla hayati önemi olan bir kamu hizmetidir. Çünkü diğer bütün toplumsal hizmetlerin temeli hukukun üstünlüğü ve adalet inancıdır. Bu kamu hizmetini yargı ve yargıyı teşkil eden mahkemeler, hâkim, savcı ve avukat gibi hukuk mesleği mensupları ve yardımcı hizmet görevlileri verir.

Her yılın 1 Eylül günü başlayan Adli Yıl; bütün bunların hatırlanması, sorunlara dikkat çekilmesi ve çözümlerin konuşulması fırsatı verir. Bu sene de amaçla bir araya geldik. Hoş geldiniz şeref verdiniz. Yargı sorunlarının temelli çözümü için geliştirdiğimiz önerileri açıklama fırsatı verdiğiniz için sonsuz teşekkür ederiz.

Hukukun üstünlüğü, yargı ve devlet yönetiminde istikrar:

Hukukun üstünlüğü hukuk kurallarının her alanda, her zaman ve herkese aynı şekilde uygulanacağına, herkesin kurallara uygun davranacağına güven duyulması demektir. Hukukun üstünlüğü güvenini oluşturmak en başta yargının görevidir.

Görevinin niteliği gereği yargının hukuk kurallarını bağımsız ve tarafsız olarak uygulayabilir, etkin ve verimli çalışır, kaliteli hizmet üretir olması ve buna güven duyulabilmesi şarttır. Bunun için yargı gücünün; yasama ve yürütme güçlerinden ayrı, görevini etkin olarak yapma kapasitesine sahip, kendisi de hukuka uyarlı davranır ve tam bağımsız olarak tasarlanması zorunludur. Çünkü uluslararası tecrübelerin de gösterdiği üzere yasamaya veya yürütmeye az ya da çok bir şekilde bağımlı bulunan yargı; görevini istikrarlı ve iyi bir şekilde yerine getiremez. O halde hukukun üstünlüğü aksar, devlet yönetiminde istikrar bozulur, keyfilik hâkim olur.

Yargıyı Bağımlılaştırmakta Uyumlu Hareket Eden Siyasiler

Bir kısmı cumhurbaşkanlığını bir kısmı parlamenter sistemi güçlendirmeyi öneren siyasi görüşler; görünürde zıt görüşlü olsalar da özde devlet gücünü ele geçirme ve keyiflerince kullanma hedefinde uyuşmaktalar. Yargı ve hukukun üstünlüğü konusundaki oldukça zayıf ve beylik söylemleri, şaşırtıcı olmamakla beraber, umut kırıcıdır. “Bağımsız yargı” ve “hukukun üstünlüğü” gibi beylik sözlerin altını dolduracak bir tahayyül, tasarım ya da kapsamlı bir fikir ortaya koymuş değiller.

Yargının sorunları ya hiç yokmuş ya da iktidar değişirse kendiliğinden bitecekmış gibi davranıyorlar. Sorunları irdelemek, gerçekçi ve kalıcı çözümler üretmek için yeterli çaba göstermiyorlar. Çözümü aşikâr olan sorunlarını çözmeyerek yargıyı görevini yapamaz halde tutmak konusunda sanki anlaşılmış gibi eylemde, eylemsizlikte ve söylemde uyum içindeler.

Sonuçta ülkenin en hayati ve öncelikli meseleleri olmalarına karşın yargı ve hukukun üstünlüğü sorunları adeta sahipsiz bırakılmış durumdadır. Bu şartlarda sorunlarının tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek görev ve sorumluluğu fikir önderlerine ve STK'lara düşmektedir.

Siyaseten tarafsız Daha İyi Yargı Derneği

Daha İyi Yargı Derneği; siyaseten tarafsız bir düşünce kuruluşudur. Sürdürülebilir kalkınmanın hukukun üstünlüğü ile mümkün olduğuna inanan hukukçular, iş insanları ve fikir önderleri tarafından kurulmuş olup Türk yargısının sorunlarını tespit etmek, evrensel kabul gören çözüm önerileri geliştirmek ve mutabakat oluşturma amacıyla faaliyet göstermektedir.

Yargı; “**Türkiye’nin Orta Demokrasi Sorunları ve Çözüm Yolu**” isimli kitabımızda tespit ettiğimiz 3 temel yapısal sorundan en önemlisi ve öncelikli olanıdır. Derneğimiz, konuyu derinlemesine incelemiş, 9 ana başlık altında yenilikçi çözümler geliştirmiştir. Geliştirilen çözümlerin tasarım ve taslakları bir bütün olarak “**A’dan Z’ye Türk Yargı Reformu**” kitabı halinde Türkçe ve İngilizce dillerinde yayımlayarak Türkiye ve dünya kamuoyunda tartışmaya açmış bulunmaktadır.

Türkiye’nin ihtiyaçlarına uluslararası kabul gören çözümler

Yargının verimliliği, hesapverirliği ve bağımsızlığı, tarihlerine, kültürlerine ve sosyal dinamiklerine göre her ülkede değişen derecelerde sorunludur. Bu sorunlara daha iyi çözüm bulan ülkeler uluslararası rekabette öne geçmekte; diğerleri ise geri kalmaktadır. Bu sorunların pek çoğu Türk yargı sistemi için de geçerlidir.

Türkiye’nin gerçeklerinden yola çıkarak Türkiye’nin ihtiyacı için geliştirdiğimiz çözümler; ülkemizin uzunca bir süredir çaba sarf ettiği reform çalışmalarının nihai hedefini kaliteli yargı hizmeti olarak tarif etmekte, bunu gerçekleştirmek için yapılması gerekenleri adım adım göstermekte; tasarım ve taslaklarını hazır olarak sunmaktadır.

Yenilikçi bir anlayışla geliştirdiğimiz ve gelişmiş 20 kadar ülke sistemleri ile karşılaştırarak isabetli olduğundan emin olduğumuz çözümlerin diğer ülkelerde de değişik derecelerde yaşanan ve uluslararası alanda bile henüz yeni yeni tartışmaya başlanan sorunlara da ilerici çözümler önerir nitelikte olduğunu görmek oldukça heyecan verici.

9 kişilik bir ekibin bir yılı aşkın bir süre hummalı araştırma ve tartışma sonucunda yazdığı, 10 yılı aşan sürede biriktirdiklerimizin ürünü olan eser; yargının temel sorunları ve bunların adım adım çözümlerini ayrıntılı olarak göstermektedir.

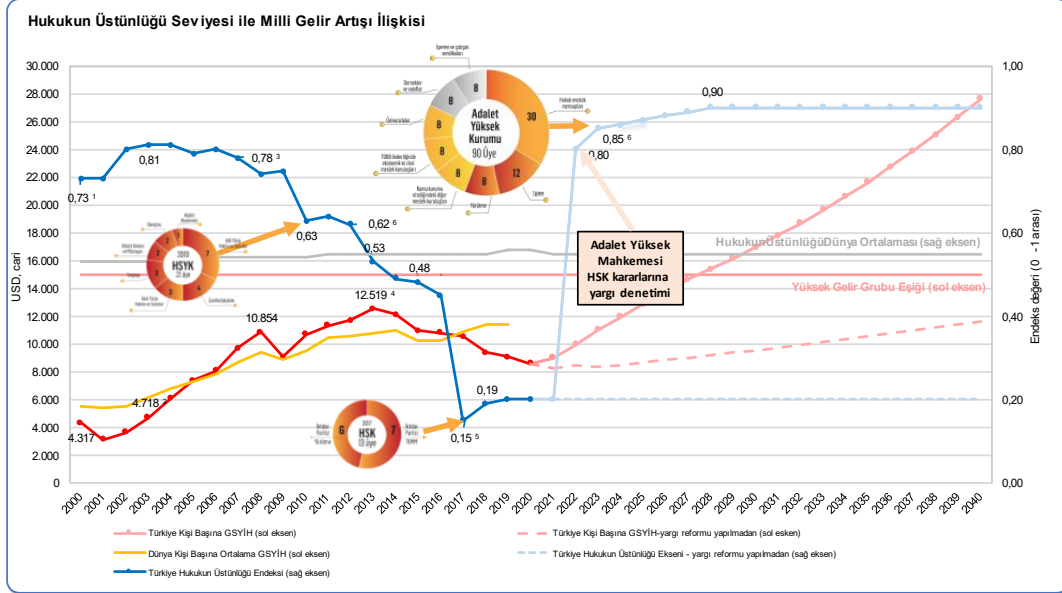
Kaliteli yargı hizmetleri ve hukukun üstünlüğü ile güvenceye alınan iyi ve istikrarlı devlet yönetimi ve refah artışı demektir.

Ülkenin yüksek potansiyelini hayata geçirebilmek için Türkiye, ihtiyacı olan istikrarlı ve iyi bir devlet yönetimini yargıyı verimli çalışır, şeffaf, hesapverir ve tam bağımsız hale getirip hukukun üstünlüğünü her alanda hakim kılarak gerçekleştirebilir.

Kaliteli yargı hizmetleri verilmesi:

- Bir yandan hukukun üstünlüğünü sağlarken diğer yandan toplumda ve bireylerde adalet, özgürlük ve güven duygusunu güçlendirecektir.
- Medyaya objektif bilgilendirme ve fikir alışverişi işlevini yeniden kazandıracak, karşıt görüşlerin seslerini topluma duyurmasını, toplumun sağlıklı olarak bilgi edinmesini ve kanaat oluşturmasını sağlayacaktır.
- Bilimsel düşüncüyü ve fikir üretimini özgürleştirecek; sosyal bilimlerde dahil her alanda yenilikçiliği ve buluşları geliştirecektir. Bu sorun Türk-İslam dünyasının geride kalmasına neden olan neredeyse 1 yıllık temel meselesidir. Farklı, eleştirel, protest ve aykırı düşünmeyi ve yöneticileri eleştirmeyi cesaretlendirmek, iş dünyasının kendi çıkarlarına zarar veren yanlışları çekinmeden ortaya koyabilmesi devlet adına alınan kararların isabetli ve kestirilebilir olmasını sağlayacak; bu da uzun vadeli yatırımları, yüksek katma değerli üretimi sağlayarak ülkenin potansiyelini fırsatlara ve refaha çevirecek, refah hızla artıracaktır.

Yenilikçi önerilerimiz hayata geçtiği takdirde hukukun üstünlüğü endekslerinde ülkemizin puanı kısa zamanda 0,20'lerden 0,80'lere çıkacak; kişi başı milli gelirimiz de kısa sürede, Orta Gelir seviyesini aşarak gelişmiş ülkeler seviyesine çıkacaktır.

Kaliteli hizmet veren yargı siyasi zeminden çıkararak tam bağımsızlığı hak edebilir

Yargı, topluma kaliteli hizmet verecek ve görevinin gereğini tam olarak yerine getirecek; aynı zamanda bu görevi ne derecede ve hangi kalitede yerine getirdiğinin hesabını verecek şekilde tasarlanmıştır.

Böylece yargının görevini en iyi şekilde yerine getirerek, şeffaf ve hesapverir olarak tam bağımsızlığı hak etmesi ve savunabilir olması öngörülmüştür. Yargı bağımsızlığını, her bir yargı unsurunun, yargı organlarının, meslek kuruluşlarının, mahkemelerin ve hizmeti birlikte veren hakim, savcı ve avukat unsurlarının savunabilmesi öngörülmüştür.

Yargı bağımsızlığı siyasi bir mesele olmaktan çıkarılıp, kaliteli yargı hizmetinin en önemli kalite şartı haline getirilmiştir. Her biri kendi başına bağımsız olan ve bağımsızlığının koruyabilen onlarca ayrı organdan oluşan yargı teşkilatının merkezine bütün bunları kaliteli hizmet verecek şekilde koordine edip düzenleyen merkezi düzenleyici kurulda siyasetin ağırlığı oldukça azaltılıp niteliksel katkıya dönüştürülerek yargı gücü siyasi zeminden çıkarılmaktadır.

- **Yargı**, görevini gerçekleştirmeye yetkin kapasiteye kavuşturulmakta, kaliteli kamu hizmeti vermeye odaklanmakta; verimli çalışır, şeffaf ve tam hesapverirlik yoluyla tam bağımsızlığı hak eder ve koruyabilir hale getirilmektedir;
- **Cumhurbaşkanlığı, Adalet Bakanlığı ve HSK arasında dağıtılmış bulunan yargı hizmetleri üretimi işlevi; HSK'nın hâkim ve savcılarının meslek kuruluşu olma işlevinden ayrıştırılmakta; HSK kaliteli yargı hizmeti üretiminden sorumlu Adalet Yüksek**

Kurumu'na dönüştürülmekte; diğer devlet güçlerinden tam ayrılığı sağlanmakta, hiçbir kişi, **grup veya koalisyonun etki edemeyeceği şekilde bağımsızlığı güçlendirilmektedir.**

- **Daimî Hukuk Şurası** hizmetin verilmesinden sorumlu olan kurumların temsilcileri ile toplumun ve diğer yargı paydaşlarının kurumsal olarak bir araya gelmesini, sorunları ve fırsatları değerlendirmesini, yargının toplumun ihtiyaçlarından ve gelişmelerden güncel olarak haberdar olmasını sağlayacaktır.

En başta yargı, siyasiler ve kamu görevlileri hukukun üstünlüğüne riayet etmelidir

Yargı ile ilgili idari nitelikte bütün işlem ve kararlar yargı denetimine açılmakta; böylelikle en başta yargının kendisinin, tüm organ ve unsurlarıyla hukukun üstünlüğüne koşulsuz tabi olması sağlanmaktadır. Yargı teşkilatına ilişkin her türlü işlem ve kararların, sınav, mülakat, mesleğe kabul, atama, tayin, terfi, performans değerlendirmesi, disiplin ve sair kararların şeffaf ve herhangi bir kişi tarafından yargısal denetime götürülebilmesi öngörülmüştür.

Anayasa mahkemesinin hizmet kapasitesi artırılmakta; üyelerine aday adayı olma, aday gösterilme ve atanma süreçlerine kamuoyunun katılımı da sağlanarak atamalarda siyasi saik etkisi en aza indirilmekte, liyakat en üst düzeye çıkarılmaktadır.

- Yargıya ilişkin idari nitelikteki **her türlü işlem ve karar yargı denetimine açılmakta**, bu amaçla **Adalet Yüksek Mahkemesi** kurulması öngörülmektedir.
- Cumhuriyet Başsavcılığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Anayasayı ve Anayasal düzeni koruma işlevleri diğer işlevlerinden ayrılarak bağımsız olarak düzenlemekte; kamu görevlilerinin suçlarında idari amirin soruşturma izni kaldırılmakta yerine Adalet Yüksek mahkemesinde yargılanmaları getirilmekte, yasama dokunulmazlığının TBMM'nin siyasi kararı yerine bu mahkemece kaldırılması öngörülerek güçlendirilmektedir.

Liyakatli hukukçular ve tam bağımsız yargısal meslek kuruluşları adaletin garantisidir.

Önerilerimiz kaliteli hizmet vermeye yetkin ve yargının ihtiyacına uygun insan kaynakları yetiştirilmesine özel önem vermiştir. Yargılama hizmetinin asli unsurları olan hâkim, savcı ve avukat mesleklerinin yeknesak kariyer planına tabi olarak geliştirilmesi, gerektiğinde meslekler arasında kolay geçiş sağlanması öngörülmüştür.

- Hâkim, savcı, avukat ve noter meslekleri **tam bağımsız meslek kuruluşlarına** kavuşturulmakta; **yargı bağımsızlığı çok geniş bir yüzeye yayılmaktadır.**

- Yargının ihtiyacına uygun insan kaynağı yetiştirilmesi, insan kaynaklarının daha etkin geliştirilmesi ve değerlendirilmesi, bu amaçla **Ahilikten esinlenen hukuk meslekleri yeknesak kariyer planı öngörülmektedir.**

Yargı mesleklerine kabul edilenlerin yaş olarak olgunlaşmış, meslekte staj, özetmenlik, yardımcılık gibi görevlerde çalışarak yeterli yetkinlik ve tecrübe kazandıktan sonra mesleğe kabul edilmeleri, hakim, savcı ve avukatların mesleğe kabul edildikleri anda görevi en iyi ve kaliteli şekilde yapabilir halde olmaları öngörülmüştür. Almanya'dakine benzer kariyer gelişimi planı ile yargı mensuplarına hiç yakışmayan "çocuk yaşta" gibi eleştirileri tam olarak ortadan kaldırmak hedeflenmiştir. Ayrıca Ahi'likteki meslek seviyelerinden ve meslek içi eğitim ve "yolatalığı" – mentorluktan esinlenen mesleki etkileşim ve önderlik uygulamaları öngörülmüştür.

Yargısal meslek kuruluşları, Anayasa'da yargı bölümü içinde, diğer meslek kuruluşlarından ayrı olarak düzenlenmiş; böylece yönetimlerinin Venedik Komisyonunun tavsiyelerinin de ötesinde tamamen kendi mensuplarından oluşması öngörülmüştür. Yargısal meslek kuruluşları hem kendilerinin hem mensuplarının ve hem de tüm yargının bağımsızlığını savunabilecek dolayısıyla en önemli kalite unsurunu koruyabilecek görev ve yetkilerle donatılmıştır.

Davalar 3-4 ayda tek celsede bitirilebilir; yargı kalkınmanın motoru olabilir.

Davaların yıllarca sürmesi, kaliteli hazırlık ve yargılama ile 3-4 ayda bitirilecek davaların 5- 15 sene sürmesi Türkiye'nin kaderi olmaktan çıkarılmaktadır. Davalarla yıllarca uğraşarak yargının kendisinin adaletsizlik üretmesi uyuşmazlıkların giderilmesi meselesine tümünden, yenilikçi ve uzak görülmesi bir bakışla yaklaşılması; uyuşmazlık çözümü yerine ülkedeki **uyuşmazlıkların yönetimi konsepti** oluşturulmuştur.

Uyuşmazlık yönetimi ülkedeki uyuşmazlıklar hakkında önceden haberdar olmayı, önleyici ve uzlaştırıcı tedbirleri erken aşamalarda alabilmeyi, mahkemelere intikal edebilecek davaları önceden kestirilebilmesini, dava dosyalarının iyi hazırlanmasını, davaların tek celsede karara bağlanmasını sağlamayı öngörmektedir.

- Modern uyuşmazlık yönetimiyle sulh ve uzlaşma iklimi güçlendirilmekte; hazırlık evresi geliştirilerek **karmaşık davaların en fazla 3-4 ayda ve tek celse yargılamada** bitirilmesi öngörülmektedir.
- Mahkemeler **26 kalkınma bölgesine optimum dağıtılması, uzmanlıklar merkezde yoğunlaştırılırken, hizmetin halkın ayağına götürülmesi**; halen 7.000'den fazla olan mahkemelerin 3.000 civarına indirilmesi öngörülmektedir.

Mahkemelerin ülkenin kalkınma planlarına uygun olarak kalkınma bölgeleri bazlı olarak optimum dağıtılması, uzmanlıkların kalkınma bölgeleri merkezlerinde yoğunlaştırılması, hizmetin ise halkın ayağına götürülmesi, vatandaşa ve avukatlara her türlü hazırlık işleminde yardım

edecek adli hazırlık mahkemeleri kurulması ve bu mahkemelerin daha tecrübeli ve uzman mahkemelerce denetlenmesi öngörülmektedir.

Bu düzenlemeler biryandan mahkeme enflasyonunu azaltıp 7.00'den fazla mahkeme sayısını 3.000 civarına indirme imkânı verecek, diğer yandan yargıdaki iş yükünü insan kaynakları arasında etkin ve adil olarak dağıtacak, yargı hizmetlerinde kaliteyi kısa süre içinde hızla yükseltecektir.

Uluslararası sorunlara çözüm üreten Türkiye imajı

Ürettiğimiz ve eleştirilerek geliştirilmesi için uluslararası alanda da tartışmaya açtığımız çözümlerin ülkemizin uluslararası itibarını yükselteceğine, eleştirilen değil çözüm üretir ve önderlik eder konuma getireceğine inanıyoruz.

Halihazırda aldığımız ilk tepkiler, hayata geçirildiği takdirde sadece Türkiye'de değil tüm dünyada yargının meşruiyetini güçlendirme, güçler ayrılığı ilkesini bir üst seviyeye taşıma ve toplumsal yaşama kayda değer bir katkı sağlama kapasitesine sahip olduğunu gösteriyor.

Fikir önderlerine, STK'na ve karar vericilere çağrımız:

Bütün sivil toplum kuruluşlarını, fikir önderlerini, akademi dünyasını, derneğimizin www.dahaiyiyargi.org//adan-zye-turk-yargi-reformu/ adresindeki ve 2 Eylül 2021 tarihinden itibaren yayınlayacağımız webinar konferansları ile canlı olarak da anlatacağımız henüz taslak niteliğindeki çözüm önerilerimizi incelemeye, tartışmaya, info@dahaiyiyargi.org adresine e-posta ile gönderebileceğiniz geri bildirim, eleştiri ve önerilerle geliştirmeye katkıda bulunmaya davet ediyoruz.

Derneğimiz geri bildirimleri değerlendirecek, konunun uzmanları ile çalıştay, konferans, webinar ve benzeri etkinlikler vasıtasıyla tartışacak, üzerinde mutabakat olduğu şekilde önerilere son halini verecek, nihai halini yeniden yayınlayacak ve karar vericilere takdim edecektir.